

PRZEDMOWA

W roku 2007 przypada w Uniwersytecie Jagiellońskim potrójny jubileusz: 215. rocznica rozpoczęcia pomiarów i obserwacji meteorologicznych przy Krakowskim Obserwatorium Astronomicznym, 55. rocznica utworzenia Zakładu Klimatologii i 30. rocznica pracy w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej obecnego kierownika tego Zakładu Profesor dr hab. Janiny Bożeny Trepieńskiej.

Pracownicy i uczniowie Pani Profesor Trepieńskiej z Zakładu Klimatologii Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego chcąc uczcić ten potrójny jubileusz zorganizowali ogólnopolską konferencję pod hasłem *Wahania klimatu w różnych skalach przestrzennych i czasowych*, a teksty wygłoszonych referatów i prezentowanych posterów zamieszczają w niniejszej okolicznościowej monografii. Tytuł konferencji jubileuszowej, a także monografii stanowiącej jej pokłosie, nawiązuje do tematyki bliskiej zainteresowaniom naukowym Pani Profesor oraz stanowi jeden z głównych problemów badawczych realizowanych przez pracowników prowadzonego przez nią Zakładu. Artykuły zamieszczone w monografii są dziełem szerokiego grona klimatologów, reprezentujących liczne ośrodki naukowe w Polsce.

Monografia składa się z trzech części. Artykuły w pierwszej części bezpośrednio nawiązują do tematyki jubileuszowej. Monografię rozpoczyna artykuł przedstawiający sylwetkę naukową Pani Profesor Janiny Trepieńskiej, autorstwa byłego pracownika Zakładu Klimatologii IGiGP UJ, prof. Tadeusza Niedźwiedzia. Drugi artykuł nawiązuje do rocznicy rozpoczęcia pomiarów meteorologicznych w dniu 1 maja 1792 roku przy Krakowskim Obserwatorium Astronomicznym, stanowiącym zaczątek obecnej Stacji Naukowej Zakładu Klimatologii i będącej źródłem bezcennych materiałów obserwacyjnych. Historię tych badań opisuje Profesor Janina Trepieńska, która sama prowadziła przez wiele lat pomiary i obserwacje pogody a później została opiekunem naukowym tej unikatowej w skali Europy stacji meteorologicznej. W trzecim artykule ukazano historię Zakładu Klimatologii; autorami opracowania są dr Leszek Kowanetz i dr hab. Zygmunt Olecki.

Pozostałe dwie części monografii zawierają artykuły związane z tematem konferencji, przy czym nie czyniono tu różnicy między tekstami wygłoszonymi a przedstawionymi na posterach, lecz kierowano się problematyką i zasięgiem terytorialnym opracowania.

I tak, w części drugiej znalazły się artykuły dotyczące dużej skali przestrzennej: kontynentu europejskiego i obszarów pozaeuropejskich, otoczenia Bałtyku, całej Polski i innych krajów, w trzeciej zaś zamieszczono różnorodne studia regionalne z obszaru Polski. W obrębie obydwu części artykuły ułożono według elementów meteorologicznych – poczynając od przyczyn – cyrkulacji atmosferycznej bądź warunków solarnych aż do skutków: warunków termicznych, wilgotności powietrza, zachmurzenia, opadów atmosferycznych oraz innych. Ze względu jednak na duże rozproszenie tematyczne materiałów, zwykle w takich sytuacjach, układ ten udało się zrealizować tylko częściowo.

Monografię tę dedykujemy Pani Profesor Janinie Trepiańskiej. Współpracownicy i wychowankowie pragną w ten sposób wyrazić Jej swoją wdzięczność za wieloletnią pracę naukową, dydaktyczną i organizacyjną na rzecz rozwoju Zakładu Klimatologii, a także przekazać życzenia dalszych sukcesów badawczych w umiłowanej dziedzinie nauki oraz dużo pomyślności w życiu osobistym.

Serdecznie dziękujemy

*Pracownicy Zakładu Klimatologii
Instytutu Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytetu Jagiellońskiego*

Kraków, 31 maja 2007 roku

PREFACE

In 2007, we will celebrate a triple jubilee at the Jagiellonian University: the 215th anniversary of the start of measurements and observations at the Cracow Astronomical Observatory, the 55th anniversary of the founding of the Climatology Department and the 30th anniversary of its current Head, Professor Janina Bożena Trepieńska as member of the Institute of Geography and Spatial Management.

The staff and former students of Professor Trepieńska at the Climatology Department of the Institute of Geography and Spatial Management of the Jagiellonian University, Cracow, decided to celebrate this triple jubilee with a conference with the title: Climate variation at various scales of time and space. This volume contains all the papers and posters delivered at this conference. The motto of the jubilee conference and the title of this volume of proceeds are closely linked to the research interests of our Professor and constitute one of the main research areas pursued by her Department. The papers have been contributed by a broad circle of climatologists representing a range of Polish scientific centres.

The volume consists of three sections. The first section relates directly to the anniversary topic. It begins with a paper introducing Professor Janina Trepieńska's academic profile written by a former member of the Climatology Department, Professor Tadeusz Niedźwiedź. The second paper is connected with the anniversary of the first meteorological measurement taken at the Cracow Astronomical Observatory, the predecessor of the Climatology Department's Research Station and its invaluable observation materials, on 1st May 1792. Professor Trepieńska, a long-time researcher performing measurements and observations and later on becoming a research supervisor of this unique meteorological station of European significance, follows with a paper describing the history of those studies. The third paper, by doctors Leszek Kowanetz and Zygmunt Olecki, introduces the history of the Climatology Department.

The remaining two sections of the volume contain papers related to the conference topic where presentations are not separated from posters and instead are grouped by topic and territory. Section two contains papers with a wide spatial sweep, i.e. on Europe as a whole, areas beyond our continent, the Baltic rim, the whole of Poland or other countries. The third section presents various regional studies of Poland. The sections are organised around meteorological elements; beginning with causes, such as the atmospheric circulation or solar conditions, to effects, i.e. thermal conditions, air humidity,

cloud cover, precipitation, etc. The wide ranging differences between the contributions, which are unavoidable under the circumstances, however restricted the degree to which this structure could be followed.

We dedicate this volume to Professor Janina Trepínska. As her associates and former students we would like to express in this way our gratitude for her years of research, teaching and organisational efforts in pursuit of the development of the Climatology Department and wish her yet further success in her beloved academic discipline and all the best in her life beyond the professional realm.

Our heartfelt thanks

*Staff of the Climatology Department
Institute of Geography and Spatial Management
Jagiellonian University*

Cracow, 31st May 2007